

การพัฒนาบทเรียนกฎหมายออนไลน์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

The Development of Online Law Lessons for Undergraduates at the Faculty of Law, Ramkhamhaeng University

อัญชลี วิมลศิลป์^{1*} และ โชติชวัล โชติกเสถียร²

¹สาขาวิชาเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

²สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประเทศไทย

*ผู้รับผิดชอบบทความ

Uncharee Vimolsilp^{1*} and Chotchawan Chotikasathean²

¹Educational Technology and Communication, Faculty of Education,
Ramkhamhaeng University, Thailand

²Bachelor of Laws Program, Faculty of Law, Ramkhamhaeng University, Thailand

*Corresponding author: uncharee@rumail.ru.ac.th

Received: Oct 29, 2021 / Revised: Feb 25, 2022 / Accepted: Mar 3, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาบทเรียนกฎหมายออนไลน์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพบทเรียนกฎหมายออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ก่อนและหลังการเรียน และ (4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อบทเรียนกฎหมายออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ บทเรียนกฎหมายออนไลน์ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ ผลการวิจัยพบว่า

1. บทเรียนกฎหมายออนไลน์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงที่พัฒนา มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.48/81.47 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

2. นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ ที่เรียนโดยใช้บทเรียนกฎหมายออนไลน์ วิชา LAW2011 (กฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า) มีคะแนนหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ ที่มีต่อบทเรียนกฎหมายออนไลน์ วิชา LAW2011 (กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า) มีระดับความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92, SD = 0.31$)

คำสำคัญ: การพัฒนาบทเรียนออนไลน์; บทเรียนกฎหมาย; การเรียนการสอนออนไลน์

Abstract

The purposes of this research were to (1) develop online law lessons for undergraduates at the Faculty of Law, Ramkhamhaeng University (RU); (2) evaluate the efficiency of the constructed online law lessons; (3) compare the learning achievement of the students under study prior to and after the study; and (4) examine student satisfaction with the online law lessons.

The research population consisted of 100 undergraduates at the Faculty of Law, RU. The research instruments were online law lessons, pretest and posttest, and a satisfaction questionnaire. The statistics used in data analysis were percentage, mean, and standard deviation. The technique of *t* test was also employed.

Findings are as follows:

1. The constructed online law lessons exhibited an efficiency of 80.48/81.47 which was higher than the set criteria of 80/80.
2. The students studying online law lessons in LAW2011 (Civil and Commercial Code on Agents and Brokerage) exhibited scores higher than prior to the study at the statistically significant level of .05.
3. The student satisfaction with the online law lessons in LAW2011 (Civil and Commercial Code on Agents and Brokerage) exhibited overall satisfaction at a high level ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.31).

Keywords: The Development of Online Lessons, Law Lessons, Online Learning

1. บทนำ

คณะนิติศาสตร์ เป็นหนึ่งในคณะที่จัดตั้งขึ้นพร้อมกับการจัดตั้งมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อปี พ.ศ. 2514 และมีการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยมาอย่างต่อเนื่อง ตามนโยบายมหาวิทยาลัยและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะนิติศาสตร์, 2562) ซึ่งในการศึกษาสาขาวิชานิติศาสตร์นั้น ผู้เรียนจะต้องมีความรอบรู้กฎหมายทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ดังนั้น นักศึกษาที่เรียนกฎหมายจะได้รับการฝึกฝนและพัฒนาทักษะอย่างหลากหลายในการหาเหตุผลของคำตอบ เพื่อใช้กฎหมายอย่างถูกต้องแก่กรณี รู้จักใช้เหตุผล เข้าใจในตัวบทกฎหมาย ทั้งในการตีความและเจตนารมณ์ของกฎหมาย และเมื่อพิจารณาบริบทของมหาวิทยาลัยแบบตลาดวิชาอย่างมหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถเลือกวิธีเรียนที่เหมาะสมกับความต้องการและความจำเป็นของแต่ละบุคคล จึงมีการบรรยายทั้งในชั้นเรียนและจัดการเรียนการสอนทางไกล โดยมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเข้ามาใช้ในการบริหารจัดการด้านการเรียนการสอน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้เรียน และเป็นการเรียนการสอนผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอย่างหลากหลาย เช่น การเรียนผ่านเว็บ (web-based instruction) การเรียนรู้ทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-learning) หรือการเรียนออนไลน์ (online learning) เป็นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับแผนปฏิรูปประเทศทางด้านกฎหมาย ที่มุ่งเน้นเรื่องความสะดวกและรวดเร็วในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลอันเป็นองค์ความรู้ทางด้านกฎหมายผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ อันเป็นการบริการทางวิชาการด้านกฎหมายที่ทันสมัย ง่ายต่อการเข้าถึงตามพลวัตของสังคมยุคดิจิทัล (คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย, 2563; มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2564)

การเรียนออนไลน์ (online learning) จัดเป็นการเรียนรูปแบบหนึ่งของการเรียนทางไกล เป็นการเรียนรู้ที่มีกระบวนการเรียนรู้บางส่วนหรือทั้งหมดผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียน (กฤษณพงษ์เลิศบำรุงชัย, 2557, หน้า 1; Bates, 2016; Stern, 2007) การเรียนการสอนออนไลน์มีบทบาทอย่างมาก โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้กลายเป็นแรงผลักดันให้มีการนำคอมพิวเตอร์และ

เทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ทุกสถาบันการศึกษา ส่งผลผู้สอนและสถาบันการศึกษาต้องปรับบทบาทหน้าที่ตนในทันที ซึ่งถือเป็นความท้าทายในยุคความปกติใหม่ (new normal) สำหรับมหาวิทยาลัยรามคำแหงได้มีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เช่น Google Classroom, Microsoft Teams, Moodle, Zoom, Google Meet รวมถึงแอปพลิเคชันต่าง ๆ บนอินเทอร์เน็ต เพื่อให้นักศึกษาสามารถเข้าถึงเนื้อหาวิชาที่ต้องการได้ทุกที่ทุกเวลา และเป็นช่องทางให้นักศึกษาที่เข้าฟังบรรยายในชั้นเรียนสามารถทบทวนเนื้อหาวิชาที่เรียนได้อีกด้วย

จากสภาพปัญหาและความสำคัญของการเรียนการสอนออนไลน์ข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาบทเรียนกฎหมายออนไลน์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้วิชากฎหมายให้กับนักศึกษาให้เป็นไปตามคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ของหลักสูตรนิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ต่อไป

1) วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- (1) เพื่อพัฒนาบทเรียนกฎหมายออนไลน์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- (2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพบทเรียนกฎหมายออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รามคำแหง

(3) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ก่อนและหลังการเรียนด้วยบทเรียนกฎหมายออนไลน์

(4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อบทเรียนกฎหมายออนไลน์ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

2) ขอบเขตด้านเนื้อหา เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วิชา LAW2011 (กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า) ตามหลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (หลักสูตรปรับปรุง ปี พ.ศ. 2560)

3) ขอบเขตด้านตัวแปรศึกษา

(1) ตัวแปรต้น ได้แก่ บทเรียนกฎหมายออนไลน์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

(2) ตัวแปรตาม ได้แก่ (1) ประสิทธิภาพของบทเรียนกฎหมายออนไลน์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่เรียนบทเรียนกฎหมายออนไลน์ และ (3) ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่มีต่อบทเรียนกฎหมายออนไลน์

2. การทบทวนวรรณกรรม

2.1 หลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

จากเป้าหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นการปฏิรูปการศึกษาทุกระดับ ให้มีคุณภาพ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของบริบททางการศึกษา การพัฒนาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ตลอดจนการขยายตัวในทางธุรกิจระหว่างประเทศ จำเป็นจะต้องมีนักกฎหมายที่มีความรู้ความสามารถระดับสูง ทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมถึงมีคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อที่จะไปประกอบวิชาชีพทางกฎหมายแขนงต่าง ๆ อาทิ ตุลาการ พนักงานอัยการ ตำรวจ ทนายความ ที่ปรึกษากฎหมายทั้งภาครัฐและเอกชน นิติกร อาจารย์ รวมทั้งผู้มีวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย หลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิตได้ผลิตนักกฎหมายที่มีคุณภาพ ทั้งทางวิชาการและวิชาชีพ ระดับสูง รวมถึงมีคุณธรรมและจริยธรรมในการที่จะรับใช้สังคมและประเทศชาติต่อไป จากความสำคัญดังกล่าว หลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จึงกำหนดเป็นปรัชญาของหลักสูตรโดยมุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ด้านกฎหมายและมีคุณธรรม (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะนิติศาสตร์, 2560)

หลักสูตรนิติศาสตร์บัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้ด้าน

กฎหมายและมีคุณธรรม (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะนิติศาสตร์, 2560) โดยกระบวนวิชา LAW2011 (กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า) เป็นวิชาหนึ่งในหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง (หลักสูตรปรับปรุง ปี พ.ศ. 2560) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างของลักษณะสัญญาตัวแทนกับสัญญาลักษณะ การตั้งตัวแทน หน้าที่และความรับผิดชอบ ระหว่างตัวแทนกับตัวการ ความรับผิดชอบของตัวการและตัวแทนต่อบุคคลภายนอก สิทธิการรับบำเหน็จของตัวแทน ลักษณะของ สัญญาตัวแทนค้ำต่าง หน้าที่และความรับผิดชอบระหว่างตัวการและตัวแทนค้ำต่าง ความรับผิดชอบต่อบุคคลภายนอก ตลอดจนความแตกต่าง ระหว่างตัวแทนธรรมดาและตัวแทนค้ำต่าง ความระงับสิ้นไปแห่งสัญญาตัวแทน และศึกษาถึงสัญญานายหน้า บำเหน็จนายหน้า โดยเนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย หมวด 1 (มาตรา 797-806) บทเบ็ดเสร็จทั่วไป หมวด 2 (มาตรา 807-814) หน้าที่ และความรับผิดชอบของตัวแทน หมวด 3 (มาตรา 815-819) หน้าที่และความรับผิดชอบของตัวการต่อตัวแทน

2.2 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการออกแบบการเรียนการสอน

การออกแบบการเรียนการสอน เป็นการแก้ปัญหาในเรื่องคุณภาพของการเรียนการสอนในบริบทหรือสถานการณ์ ต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพด้วยวิธีการเชิงระบบ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาบุคคลต่อไป ดังนั้น การออกแบบ การเรียนการสอนจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนทุกประเภท จากการรวบรวมความหมายของการ ออกแบบการเรียนการสอนจากนักการศึกษาทั้งไทยและต่างประเทศ (สงคราม มีบุญญา, 2558, หน้า 6; สมจิต จันทรฉาย, 2557, หน้า 7; อภินิหาร สถิติย์ภาคีกุล, 2561, หน้า 108-109; Gustafson & Branch, 2007, p. 11; Hogle, 2017; Richey, Klein, & Tracey, 2011, pp. 2-3; Seel, Lehmann, Blumschein, & Podolskiy, 2017, p. 13) สามารถสรุปได้ว่า การออกแบบ การเรียนการสอนเป็นศาสตร์และศิลป์ในการวิเคราะห์และวางแผนกระบวนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ เพื่อแก้ปัญหา หรือปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

สำหรับหลักการออกแบบการเรียนการสอนนั้น นักการศึกษาจำนวนมากได้ศึกษาวิจัยในเรื่องของหลักการ ออกแบบการเรียนการสอนในบริบทต่าง ๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอน เช่นเดียวกับการออกแบบ บทเรียนออนไลน์ที่จำเป็นต้องใช้หลักการออกแบบการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถผลิตบทเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษเกี่ยวกับแนวทางหรือหลักการออกแบบการเรียนการสอนของนักการศึกษาต่าง ๆ พบว่า มีขั้นตอนการออกแบบ ที่คล้ายคลึงกัน แต่ต่างกันในส่วนของรายละเอียดในการออกแบบซึ่งแตกต่างกันไปตามบริบทที่ศึกษา ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับขอบเขต ความรู้ (domains) ของเนื้อหาดังต่อไปนี้ (ณัฐกร สงคราม, 2553, หน้า 85; Richey, Klein, & Tracey, 2011, p. 3) (1) ผู้เรียน และกระบวนการเรียนรู้ (2) บริบทการเรียนรู้และการปฏิบัติ (3) ลำดับและโครงสร้างเนื้อหา (4) กลยุทธ์เกี่ยวกับการเรียน การสอนและกลยุทธ์ที่ไม่ใช่ทางการสอน (5) สื่อและระบบของการส่งมอบความรู้ และ (6) กระบวนการออกแบบและนำออกแบบ ดังนั้น ในการออกแบบการเรียนการสอนจะต้องพิจารณาทั้งกระบวนการ ไม่ว่าจะเป็นบริบทการเรียนรู้ การปฏิบัติ การกำหนด ลำดับขั้นตอน และโครงสร้างเนื้อหาที่เป็นระบบ การระบุสภาพปัญหา กลยุทธ์หรือวิธีการพัฒนา การเรียนการสอน การวัดและ ประเมินผลที่สอดคล้องกับเป้าหมายการจัดการเรียนการสอน

2.3 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์

การเรียนออนไลน์เป็นการเรียนรู้ผ่านสื่อรูปแบบต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ต โดยมีคำศัพท์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและ มีความหมายที่คล้ายคลึงกัน เช่น การศึกษาออนไลน์ (online education) การเรียนการสอนผ่านเว็บ (web-based instruction) การสอนออนไลน์ (online teaching) การเรียนแบบผสมผสาน (hybrid/ blended learning) การเรียนการสอนแบบอีเลิร์นนิง (e-Learning) การเรียนรู้ผ่านอุปกรณ์แบบพกพา (m-Learning) หรือการเรียนแบบทุกที่ทุกเวลา (Ubiquitous learning) เป็นต้น ซึ่งคำเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าผู้เรียนอยู่ไกลจากผู้สอน โดยผู้เรียนจะใช้เทคโนโลยี (โดยทั่วไปคือ คอมพิวเตอร์) เพื่อเข้าถึงสื่อการเรียน รู้และใช้เทคโนโลยีเพื่อสื่อสารกับผู้สอน หรือผู้เรียนคนอื่น โดยมีรูปแบบการเรียนออนไลน์ 2 รูปแบบ คือ (1) การเรียนแบบ ประสานเวลา (synchronous) เป็นรูปแบบที่ผู้เรียนและผู้สอนอยู่ในเวลาเดียวกัน และ (2) แบบไม่ประสานเวลา (asynchronous) เป็นรูปแบบที่ผู้เรียนและผู้สอนไม่ได้อยู่ในเวลาเดียวกัน เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยเรียนผ่านอินเทอร์เน็ต (จินตวีร์

คล้ายสังข์, 2556, หน้า 4; ฐาปนีย์ ธรรมเมธา, 2557, หน้า 9-10; Ally, 2008, p. 16)

2.4 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิภาพ

ในการพัฒนาสื่อเพื่อใช้ในการเรียนรู้นั้น ก่อนนำไปใช้จริงจะต้องนำสื่อที่พัฒนาขึ้นไปทดสอบประสิทธิภาพเพื่อดูว่าสื่อเหล่านั้น สามารถนำไปใช้สนับสนุนการเรียนรู้ได้จริง และสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ ดังนั้น ผู้พัฒนาสื่อการเรียนการสอนจำเป็นต้องนำสื่อเหล่านั้นไปหาคุณภาพ ซึ่งเรียกว่า การทดสอบประสิทธิภาพ สำหรับการผลิตหรือพัฒนาสื่อ การทดสอบประสิทธิภาพเป็นการนำสื่อไปทดสอบด้วยกระบวนการ 2 ขั้นตอนคือ การทดสอบการใช้งานเบื้องต้น (try-out) และทดสอบการใช้งานจริง (trial run) เพื่อหาคุณภาพของสื่อว่า สามารถทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น ช่วยให้ผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียน ทำแบบวัดและประเมินผลได้ดี และทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจ นำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะผลิตออกมาเพื่อการใช้งานจริงต่อไป ส่วนการกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพจะเป็นระดับประสิทธิภาพของสื่อที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เป็นระดับที่ตัดสินว่า สื่อนั้นมีคุณภาพหรือมีคุณค่าเพียงพอที่จะนำไปใช้สอนผู้เรียนและคุ้มค่าการลงทุนในการผลิตออกมาเป็นจำนวนมาก การกำหนดเกณฑ์ประสิทธิภาพกระทำได้โดยการประเมินผลพฤติกรรมของผู้เรียน 2 ประเภท คือ (1) พฤติกรรมต่อเนื่องระหว่างการเรียน (กระบวนการ) กำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น $E_1 = \text{Efficiency of Process}$ (ประสิทธิภาพกระบวนการ) และ (2) พฤติกรรมสุดท้าย (ผลลัพธ์) กำหนดค่าประสิทธิภาพเป็น $E_2 = \text{Efficiency of Product}$ (ประสิทธิภาพผลลัพธ์) (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556, หน้า 7-9; มานิตย์ อาษานอก, 2561, หน้า 10)

2.5 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จของการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นผลจากการได้รับการตอบสนองต่อแรงจูงใจหรือความต้องการของแต่ละบุคคล สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องความพึงพอใจนั้น ได้มีนักการศึกษาทั้งในและต่างประเทศให้ความหมายเกี่ยวกับความพึงพอใจไว้มากมายโดยสามารถสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่ยอมรับ พอใจ หรือมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เมื่อได้รับการตอบสนองตามความต้องการหรือตามเป้าหมายที่คาดหวัง โดยในการสร้างความพึงพอใจให้กับกลุ่มเป้าหมายนั้น จะประกอบด้วยความพึงพอใจ 3 องค์ประกอบ ได้แก่ คุณภาพของสินค้าหรือบริการ คุณค่าของสินค้าหรือบริการที่ผู้บริโภคได้รับ และความคาดหวังของผู้บริโภค (ชนัญญกานต์ ม่วงเงิน, 2560, หน้า 10; รัชฎาพร พันธุ์ทวี, 2560, หน้า 6; เสกสิทธิ์ ทองมาก, 2560, หน้า 8-12)

ทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ จะอธิบายเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์เกิดขึ้นจากการมีสิ่งจูงใจ (motive) หรือแรงขับเคลื่อน (drive) โดยต้องเป็นความต้องการที่มากพอจึงจะจูงใจให้บุคคลเกิดพฤติกรรมนั้น ๆ ซึ่งความต้องการของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ความต้องการบางอย่างเป็นความต้องการทางชีววิทยา เช่น ความหิว หรือความลำบากบางอย่างเป็นความต้องการทางจิตวิทยา เช่น ความต้องการการยอมรับ ความต้องการเมื่อได้รับการกระตุ้นจนเกิดความตึงเครียดจนมากพอก็จะทำให้คนเกิดพฤติกรรมบางอย่างเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง โดยทฤษฎีที่อธิบายเกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ ได้แก่ ทฤษฎีแรงจูงใจของมาสโลว์ ทฤษฎีแรงจูงใจของพรอยด์ ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์ก และทฤษฎีความต้องการที่แสวงหาของแมคคิลแลนด์ (โนวาบิซ (NovaBizz), 2563; อนิวัช แก้วจำนงค์, 2552, หน้า 66-68)

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ลงทะเบียนเรียนกระบวนวิชา LAW2011 (กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 100 คน ที่สมัครใจและมีความพร้อมในการศึกษาเรียนรู้วิชากฎหมายในรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ ได้แก่ ความพร้อมด้านอุปกรณ์ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้น และยินดีเข้าร่วมการเรียนการสอนออนไลน์ตลอดระยะเวลาตามที่กำหนดอย่างน้อยร้อยละ 80 ของเวลาเข้าเรียน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.2.1 บทเรียนกฎหมายออนไลน์สำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

3.2.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อบทเรียนออนไลน์

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1) การพัฒนาบทเรียนกฎหมายออนไลน์ฯ ใช้แบบจำลอง ADDIE ในการพัฒนาบทเรียนฯ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ (analysis) การออกแบบ (design) การพัฒนา (development) การนำไปใช้ (implementation) และการประเมินผล (evaluation) (จินตวีร์ คล้ายสังข์, 2554, หน้า 32-36; Branch, 2009, p. 2) โดยมีขั้นตอนดังนี้

(1) ขั้นการวิเคราะห์ ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์เนื้อหาและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และนำมากำหนดเป็นขอบเขตเนื้อหาสำหรับการเรียนการสอน

(2) ขั้นการออกแบบ กำหนดโครงสร้างเว็บไซต์ ลำดับเนื้อหาที่ออกแบบ และนำร่างบทเรียนกฎหมายออนไลน์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพเนื้อหา

(3) ขั้นการพัฒนา ดำเนินการพัฒนาบทเรียน และนำบทเรียนนั้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อ 3 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพสื่อ

(4) ขั้นการนำบทเรียนไปใช้ ผู้วิจัยนำบทเรียนกฎหมายออนไลน์ฯ ที่พัฒนาขึ้นไปทดสอบหาประสิทธิภาพของบทเรียนตามกระบวนการของการหาประสิทธิภาพสื่อ จากนั้นนำผลการทดลองมาตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขบทเรียนฯ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

(5) ขั้นการประเมินผล ตรวจสอบคุณภาพบทเรียนฯ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่อ ด้านละ 3 ท่าน พิจารณาความถูกต้องเหมาะสมของบทเรียนฯ โดยใช้แบบประเมินคุณภาพที่สร้างขึ้น

2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้สร้างแบบทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 25 ข้อ โดยนำแบบทดสอบดังกล่าวไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการวัดผล จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามโครงสร้างของข้อคำถามและวัตถุประสงค์

3) แบบสอบถามความพึงพอใจ ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดความพึงพอใจ เป็นแบบ Rating Scale 5 ระดับ โดยศึกษาข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้อง และกำหนดวัตถุประสงค์ หมวดหมู่ และประเด็นคำถามให้ครอบคลุมและตรงตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด และนำไปใช้งานต่อไป

3.3 การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) แนะนำการใช้บทเรียนกฎหมายออนไลน์และอธิบายข้อตกลงต่าง ๆ กับกลุ่มตัวอย่าง โดยให้กลุ่มตัวอย่างเรียนตามอัธยาศัย ทำแบบทดสอบก่อนเรียน ระหว่างเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน

2) ดำเนินการสอนโดยใช้บทเรียนกฎหมายออนไลน์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยให้กลุ่มตัวอย่างเรียนบทเรียนออนไลน์สัปดาห์ละ 1 หน่วยการเรียน จนครบ 7 สัปดาห์ และทำแบบทดสอบระหว่างเรียนของแต่ละหน่วยการเรียนเมื่อเรียนจบหน่วยการเรียนนั้น ๆ

3) เมื่อกลุ่มตัวอย่างเรียนจบทุกหน่วยการเรียนแล้ว ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังเรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป

4) ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนกฎหมายออนไลน์ และเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำไปประเมินความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อบทเรียนดังกล่าว

5) รวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) ประเมินคุณภาพบทเรียนกฎหมายออนไลน์สำหรับนักศึกษาในระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยผู้เชี่ยวชาญ

2) วิเคราะห์ประสิทธิภาพพบทเรียนกฎหมายออนไลน์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยใช้สูตรการหาประสิทธิภาพคือ $E1/E2$ และกำหนดเกณฑ์ 80/80

3) วิเคราะห์หาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยหาค่าความยาก (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่น (rtt) ของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR-20

4) เปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยพบทเรียนกฎหมายออนไลน์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยการทดสอบค่าที่ (t test)

4. ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพพบทเรียนกฎหมายออนไลน์ วิชา LAW2011 (กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า) ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 1

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพพบทเรียนกฎหมายออนไลน์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตามเกณฑ์ E_1/E_2

บทเรียน	จำนวนคน (n)	คะแนนทดสอบ ก่อนเรียน (E_1)	คะแนนทดสอบ หลังเรียน (E_2)
บทเรียนกฎหมายออนไลน์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง	100	80.48	81.47
รวม	100	80.48	81.47

จากตาราง 1 พบว่า การพัฒนาพบทเรียนกฎหมายออนไลน์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มีคะแนนการทดสอบก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 80.48 และคะแนนวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 81.47 ดังนั้น บทเรียนกฎหมายออนไลน์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจึงมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 โดยมีค่า E_1 เท่ากับ 80.48 และค่า E_2 เท่ากับ 81.47 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ ที่เรียนโดยใช้พบทเรียนกฎหมายออนไลน์ วิชา LAW2011 (กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า) สามารถวิเคราะห์ และแสดงข้อมูลดังตาราง 2 ดังนี้

ตาราง 2

ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้พบทเรียนกฎหมายออนไลน์ ($n = 100$)

การทดสอบ	\bar{X}	SD	D	t	Sig.(1-tailed)
ก่อนเรียน	14.79	2.69	7.11	2.82	25.17*
หลังเรียน	21.90	1.47			0.0000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 2 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ ที่เรียนโดยใช้บทเรียนกฎหมายออนไลน์ วิชา LAW2011 (กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า) มีคะแนนก่อนเรียนเฉลี่ย 14.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.69 และมีคะแนนหลังเรียนเฉลี่ย 21.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.47 ซึ่งจะเห็นได้ว่าคะแนนหลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ ที่มีต่อบทเรียนกฎหมายออนไลน์ วิชา LAW2011 (กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า) ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ ที่มีต่อบทเรียนกฎหมายออนไลน์ วิชา LAW2011 (กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า) และวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตาราง 3

ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ ที่มีต่อบทเรียนกฎหมายออนไลน์

ข้อที่	กิจกรรม	\bar{X}	SD	แปลผล
การเตรียมการก่อนการเรียนการสอน				
1	การปฐมนิเทศมีความเหมาะสม	4.33	0.57	มาก
2	เอกสารประกอบในการปฐมนิเทศ (ได้แก่ เอกสารแนะนำวิธีการเขียนตอบข้อสอบ และเอกสารอื่นๆ) มีความเหมาะสม	4.20	0.55	มาก
ด้านระบบการจัดการเรียนรู้				
3	ความสะดวกในการเข้าใช้งานห้องเรียนออนไลน์ (เช่น การสมัครสมาชิก การเข้าชั้นเรียน การสื่อสาร)	4.29	0.57	มาก
4	การปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนมีความสะดวก เช่น การส่งข้อความในห้องเรียนออนไลน์	3.95	0.72	มาก
5	การจัดการเรียนรู้ในห้องเรียนออนไลน์ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.10	0.52	มาก
ด้านการนำเสนอเนื้อหาบทเรียน				
6	นำเสนอเนื้อหาที่เข้าใจง่าย	4.10	0.64	มาก
7	ปริมาณเนื้อหาแต่ละหน่วยมีความเหมาะสม	3.86	0.88	มาก
8	สามารถฟัง ดู และทำความเข้าใจเนื้อหาได้ด้วยตนเอง	3.96	0.62	มาก
9	รูปแบบการนำเสนอดึงดูดความสนใจ	3.96	0.60	มาก
ด้านการออกแบบบทเรียน				
10	ความคมชัดของสื่อต่าง ๆ ในบทเรียน	4.07	0.64	มาก
11	ความเหมาะสมและชัดเจนของภาพ	4.25	0.59	มาก
12	ความเหมาะสมเกี่ยวกับขนาดและสีของข้อความและตัวอักษร	4.37	0.53	มาก
13	เสียงมีความเหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน	4.29	0.54	มาก
14	การลำดับเนื้อหาบทเรียนมีความเหมาะสมช่วยให้เข้าใจง่าย	4.21	0.57	มาก
15	ขนาดของวิดีโอการสอนที่นำเสนอมีขนาดและระยะเวลาที่เหมาะสม	4.20	0.53	มาก

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อที่	กิจกรรม	\bar{X}	SD	แปลผล
ด้านการวัดและประเมินผล				
16	การวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้	4.22	0.48	มาก
17	กิจกรรมการวัดและประเมินผลมีความสะดวกและหลากหลาย	4.15	0.48	มาก
18	กิจกรรมการประเมินผลระหว่างบทเรียนช่วยให้นักศึกษาได้ฝึกการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหากฎหมาย	4.25	0.48	มาก
เฉลี่ยรวม		3.92	0.31	มาก

จากตาราง 3 พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ ที่เรียนด้วยบทเรียนกฎหมายออนไลน์ วิชา LAW2011 (กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า) มีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านเท่ากับ 3.92 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนาบทเรียนกฎหมายออนไลน์สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง พบว่า

5.1 บทเรียนกฎหมายออนไลน์ดังกล่าว มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.48/81.47 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาบทเรียนกฎหมายออนไลน์ได้ออกแบบในการผลิตสื่ออย่างเป็นระบบ โดยนำขั้นตอนการออกแบบการเรียนของแบบจำลอง ADDIE มาใช้ในการออกแบบการเรียนออนไลน์ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ (analysis) การออกแบบ (design) การพัฒนา (development) การนำไปใช้ (implementation) และการประเมินผล (evaluation) (จินตวิริ์ คล้ายสังข์, 2554, หน้า 32-36; Branch, 2009, p. 2) นอกจากนี้ ได้ผ่านกระบวนการหาประสิทธิภาพสื่อ และได้รับข้อเสนอแนะ การตรวจสอบและประเมินคุณภาพทั้งด้านเนื้อหาและด้านสื่อจากผู้เชี่ยวชาญอย่างเป็นลำดับขั้นตอน รวมถึงการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 2 ด้าน เพื่อให้ได้สื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเชื่อถือได้ให้ผู้เรียนสามารถใช้ในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และมีการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างชัดเจน หากผู้เรียนไม่เข้าใจเนื้อหากฎหมายส่วนใดก็สามารถเข้าไปศึกษาทบทวนได้ตามต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เก้า จันทระเกษม, นฤมล จันทระเกษม และธนพล บรรดาศักดิ์ (2559) ที่ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ “การพัฒนาบทเรียนแบบอีเลิร์นนิ่ง รายวิชาสื่อสารและสารสนเทศทางการพยาบาล” พบว่า บทเรียนแบบอีเลิร์นนิ่งที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้ เนื่องจากผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาสื่อโดยมีการวางแผนเพื่อการควบคุมคุณภาพตามขั้นตอนของ ADDIE รวมถึงได้รับคำแนะนำและตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทำให้ได้สื่อที่มีคุณภาพ และงานวิจัยของ สุดใจ ปลื้มจิตร์ (2557) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาการบัญชีต้นทุน เรื่อง ต้นทุนการผลิตสำหรับนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 2 แผนกวิชาการบัญชี โดยผู้วิจัยสามารถพัฒนาบทเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากบทเรียนดังกล่าวมีการกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน เพื่อให้ให้นักศึกษาได้ศึกษาด้วยตนเอง และมีการหาประสิทธิภาพของบทเรียนทั้งแบบรายบุคคล แบบกลุ่มย่อย และแบบกลุ่มตัวอย่าง ทำให้ทราบจุดบกพร่อง และนำไปแก้ไขปรับปรุงบทเรียนออนไลน์ให้ดีขึ้น จนทำให้บทเรียนออนไลน์มีประสิทธิภาพสูงกว่าตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริภัทร์ รุ่งเรืองสินงาม (2560) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยใช้โปรแกรม EDMODO กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี วิชาเทคโนโลยี 3 เรื่อง การสื่อสารข้อมูลและเครือข่ายคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2” ซึ่งให้เหตุผลว่า เพราะบทเรียนออนไลน์ได้ผ่านขั้นตอนการพัฒนาโดยส่งให้ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบเนื้อหาและบทเรียนออนไลน์นี้ ได้ผ่านการทดสอบการใช้งานมาทั้งหมด 3 กลุ่ม ได้แก่ แบบรายบุคคล กลุ่มย่อย และแบบภาคสนาม และสรุปว่า บทเรียนออนไลน์ไม่มีข้อบกพร่องสามารถนำไปทดลองใช้ได้จริง

5.2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ ที่เรียนโดยใช้บทเรียนกฎหมายออนไลน์ วิชา LAW2011 (กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า) มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ เนื่องจากบทเรียนกฎหมายออนไลน์ที่ออกแบบและพัฒนาขึ้นเป็นสื่อการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ใช้สื่อวีดิทัศน์ประกอบการบรรยายเป็นสื่อหลัก โดยคำนึงถึงหลักการออกแบบการเรียนการสอน และหลักการออกแบบหน้าจอสำหรับบทเรียนออนไลน์ จึงมีการจัดลำดับเนื้อหาจากง่ายไปยาก คำนึงถึงการเลือกตัวอักษร สี ภาพ เสียงบรรยายที่เหมาะสม ดังที่ Mayer (2009, p. 3) ได้อธิบายถึงการใช้สื่อในลักษณะมัลติมีเดียว่า ผู้เรียนสามารถเข้าใจคำอธิบาย เมื่อนำเสนอด้วยข้อความและรูปภาพได้ดีกว่าการนำเสนอด้วยข้อความเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ ภายในเว็บไซต์ของบทเรียนกฎหมายออนไลน์ผู้วิจัยได้จัดเตรียมสื่อและกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ เช่น ไฟล์เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ประกอบการเรียนรู้ รวมถึงการแทรกกิจกรรมระหว่างเนื้อหาเพื่อฝึกทักษะการคิดแก้ปัญหากฎหมายให้กับผู้เรียน จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของผู้เรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจาก ผู้เรียนสามารถที่จะศึกษาเรียนรู้และทบทวนเนื้อหาในส่วนที่ไม่เข้าใจได้ได้ทุกที่ทุกเวลาที่เหมาะสมกับตนเอง จึงสรุปได้ว่า บทเรียนกฎหมายออนไลน์ที่พัฒนาขึ้นส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดใจ ปลื้มจิตร (2557) ที่อธิบายว่า การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาการบัญชีต้นทุนที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย เนื้อหาที่ถูกต้องชัดเจน อ่านง่าย มีรูปแบบรายงานที่ถูกต้อง ทำให้นักศึกษาสามารถเลือกเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความสามารถ ความสนใจ และความถนัด สามารถนำบทเรียนกลับไปทบทวนได้ และยังมีเฉลยแบบฝึกหัดท้ายบทเรียนเพื่อตรวจสอบความเข้าใจบทเรียน และมีการประเมินผลโดยให้ผลป้อนกลับทันทีซึ่งช่วยให้นักศึกษาไม่เครียดระหว่างเรียนและสามารถประเมินการเรียนรู้ของตนเองได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริภัทร รุ่งเรืองสินงาม (2560) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ โดยใช้โปรแกรม EDMODO กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพ และเทคโนโลยี วิชาเทคโนโลยี 3 เรื่อง การสื่อสารข้อมูลและเครือข่ายคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า ผู้เรียนมีคุณภาพการเรียนรู้สูงขึ้น เนื่องจากผู้เรียนได้ผ่านการเรียนจากบทเรียนออนไลน์ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยออกแบบ ประกอบไปด้วย (1) วิดีโอ (2) กิจกรรมการเรียนรู้ (3) PowerPoint และ (4) แบบทดสอบ

5.3 ความพึงพอใจของนักศึกษาที่เรียนโดยใช้บทเรียนกฎหมายออนไลน์ วิชา LAW2011 (กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า) สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะนิติศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านเท่ากับ 3.92 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.31 ระดับความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยผู้เรียนมีความพึงพอใจสูงสุดในเรื่องของความเหมาะสมเกี่ยวกับขนาดและสีของข้อความและตัวอักษร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.37 รองลงมาคือ การปฐมนิเทศมีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 และเสียงมีความเหมาะสมกับเนื้อหาบทเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 ตามลำดับ ทั้งนี้ เนื่องจากในการพัฒนาบทเรียนกฎหมายออนไลน์ผู้วิจัยคำนึงถึงหลักการออกแบบการเรียนการสอนออนไลน์เป็นสำคัญ โดยพิจารณาถึงการออกแบบเนื้อหา การออกแบบการเรียนการสอน และการออกแบบจอภาพ เนื่องจากการเรียนการสอนออนไลน์ รวมถึงการออกแบบสื่อมัลติมีเดียที่ประกอบด้วยข้อความ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง วิดิทัศน์ (จินตวีร์ คล้ายสังข์, 2556, หน้า 33; แอนนา พายุพัด, 2558, หน้า 3-6; Mayer, 2009, p. 5) สอดคล้องกับวิจัยของ ญัฐฐินันท์ กังแฮ, กุสุมา ใจสบาย และกรวรรณ สืบสม (2560) ซึ่งศึกษาเรื่อง “การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง ระบบสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3” และอธิบายสาเหตุที่นักศึกษาที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดว่า บทเรียนออนไลน์ที่พัฒนาได้ออกแบบตามหลักการสร้างบทเรียนออนไลน์ที่ถูกต้อง ส่งผลให้บทเรียนออนไลน์มีความน่าสนใจ สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้ อีกทั้งบทเรียนยังตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี ทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกเบื่อหน่าย

6. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

6.1 การพัฒนาเนื้อหาในบทเรียนออนไลน์ ควรพิจารณาถึงหลักการออกแบบสื่อมัลติมีเดียมาใช้อย่างเหมาะสม โดยอาจนำเสนอเนื้อหาการเรียนรู้อีกในรูปแบบคลิปวีดิทัศน์ (Video clips) ในลักษณะต่าง ๆ เช่น อินโฟกราฟิก (infographic) หรือ

โมชันกราฟิก (motion graphic) สลับกับการสอดแทรกการบรรยายโดยเห็นหน้าผู้สอนเป็นระยะ เพื่อเป็นการกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน และให้ผู้เรียนรู้สึกสะดวกสบายที่มีผู้สอนคอยดูแลและอำนวยความสะดวกตลอดระยะเวลาการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

6.2 ในระหว่างการจัดการเรียนรู้ ควรสอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อฝึกทักษะต่าง ๆ ให้กับผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนที่กำหนดไว้ เช่น ทักษะการแก้ปัญหา การสืบค้น การตีความ การทำงานเป็นทีม โดยผู้สอนจะมีบทบาทในการเป็นผู้ให้คำแนะนำ ดูแลช่วยเหลือ หรือเสนอแนะแนวทางแก้ไข ข้อบกพร่อง หรือสิ่งที่ควรปรับปรุงในการเรียนรู้แก่ผู้เรียน และกระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

1) การพัฒนาบทเรียนออนไลน์หรือรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ อาจนำทฤษฎีการเรียนรู้ อื่น ๆ เช่น ทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ทฤษฎีการเชื่อมโยงความรู้ หรืออาจนำกลยุทธ์หรือเทคนิคการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ มาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนออนไลน์ เช่น การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry based) การเรียนรู้แบบร่วมมือร่วมใจ (cooperative learning) การสอนแบบเน้นกระบวนการคิด ซึ่งสำหรับบทเรียนที่เป็นวิชากฎหมาย ควรเน้นทักษะการคิดให้มากเนื่องจากโดยธรรมชาติของสาขาวิชา เป็นเรื่องของทฤษฎี ทฤษฎีความซอกกฎหมาย เพื่อนำไปสู่การพิจารณาในการตัดสินข้อเท็จจริง อันจะเป็นทักษะสำคัญของผู้ที่ประกอบอาชีพนักกฎหมายในอนาคต

2) การออกแบบบทเรียนกฎหมายออนไลน์ ควรพิจารณาถึงรูปแบบการนำเสนอสื่อต่าง ๆ ที่นำมาประกอบภายในบทเรียน เนื่องจากวิชากฎหมายมีเนื้อหาปริมาณมาก หากนำเสนอสื่อในลักษณะมัลติมีเดีย เช่น ใช้ข้อความและกราฟิกร่วมกันโดยนำเสนอในลักษณะอินโฟกราฟิก เพื่อช่วยสรุปประเด็นหรือเนื้อหาในภาพรวมให้ผู้เรียนได้เข้าใจเบื้องต้นหรือสรุปภาพความคิดภายหลังการเสร็จสิ้นการเรียนรู้เนื้อหา หรืออาจทำภาพกราฟิกแบบเคลื่อนไหว (animation) โดยทำเป็นสถานการณ์จำลองหรือกรณีศึกษา (case study) เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นสถานการณ์จริง หรือกรณีศึกษาจากคดีความที่เกิดขึ้นจริง จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

7. เอกสารอ้างอิง

- กฤษณพงษ์ เลิศบารุงชัย. (2557). *การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ด้วยแหล่งทรัพยากรการเรียนรู้แบบเปิด โดยใช้วิธีการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐานในหลักสูตรการสร้างสื่อดิจิทัลคอนเทนต์*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี.
- แก้ว จันทระเกษม, นฤมล จันทระเกษม และธนพล บรรดาศักดิ์. (2559). การพัฒนาบทเรียนแบบอีเลิร์นนิ่ง รายวิชาสื่อสารและสารสนเทศทางการพยาบาล. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, 22(4), 525-535.
- คณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย. (2563). *แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านกฎหมาย (ฉบับปรับปรุง)*. ค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2565, จาก <https://bit.ly/3GDkZkp>
- จินตวิรัช คล้ายสังข์. (2554). *หลักการออกแบบเว็บไซต์ทางการศึกษา: ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา, โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย.
- จินตวิรัช คล้ายสังข์. (2556). *อีเลิร์นนิ่งคอร์สแวร์: แนวคิดสู่การปฏิบัติสำหรับการเรียนการสอนอีเลิร์นนิ่งในทุกๆระดับ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชนัญญกานต์ ม่วงเงิน. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานไปรษณีย์ สำนักงานไปรษณีย์เขต 6*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(1), 7-20.
- ฐาปนีย์ ธรรมเมธา. (2557). *อีเลิร์นนิ่ง: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ e-Learning: From theory to practice*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, โครงการมหาวิทยาลัยไซเบอร์ไทย.

- ณัฐกร สงคราม. (2553). *การออกแบบและพัฒนาโมดูลมีเดียเพื่อการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐจินันท์ กังแอส, กุสุมา ใจสบาย และกรวรรณ สืบสม. (2560). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ เรื่อง ระบบสารสนเทศและการสื่อสาร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารวิชาการหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 9(24), 1-10.
- โนวาบิซ (NovaBizz). (2563). *ทฤษฎีความพึงพอใจ*. ค้นเมื่อ 8 กันยายน 2564, จาก <https://www.novabizz.com/NovaAce/Manage/ทฤษฎีความพึงพอใจ.htm>
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2564). *แนะนำมหาวิทยาลัยโดยย่อ*. ค้นเมื่อ 8 กันยายน 2564, จาก http://www.oasc.ru.ac.th/index.php?option=com_content&view=article&id=245&Itemid=134
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะนิติศาสตร์. (2560). *หลักสูตรปริญญาตรี*. ค้นเมื่อ 26 มกราคม 2562, จาก <http://www.law.ru.ac.th/document/bachelor.pdf>
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง, คณะนิติศาสตร์. (2562). *ประวัติคณะ*. ค้นเมื่อ 26 มกราคม 2562, จาก <http://www.law.ru.ac.th/index.php/เกี่ยวกับคณะ>
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, สถาบันวิจัยและพัฒนา. (2555). *เอกสารการเรียนรู้การทำวิจัยด้วยตนเอง (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- มานิตย์ อาชานอก. (2561). การพัฒนาและหาประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพลดนวัตกรรมสำหรับการเรียนรู้ด้วยตนเอง. *วารสารเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 1(2), 9-18.
- รัชฎาพร พันธุ์ทวี. (2560). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการให้บริการของสำนักงานคณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- ศิริภัทร์ รุ่งเรืองสินงาม. (2560). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์โดยใช้โปรแกรม EDMODO กลุ่มสาระการเรียนรู้ การงานอาชีพและเทคโนโลยี วิชาเทคโนโลยี 3 เรื่อง การสื่อสารข้อมูลและเครือข่ายคอมพิวเตอร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 12(1), 193-204.
- สงคราม มีบุญญา. (2558). *การพัฒนารูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างจิตสาธารณะของนิสิตนักศึกษาปริญญาตรีโดยใช้โครงการบริการสังคมที่ใช้คอมพิวเตอร์สนับสนุนการเรียนร่วมกัน*. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมจิต จันทรฉาย. (2557). *การออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, คณะครุศาสตร์.
- สุดใจ ปลื้มจิตร. (2557). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์ วิชาการบัญชีต้นทุน เรื่อง ต้นทุนการผลิตสำหรับนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงปีที่ 2 แผนกวิชาการบัญชี. *พินนเศรษฐสาร*, 10(1), 67-79.
- เสกสิทธิ์ ทองมาก. (2560). *การวัดความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศูนย์ยื่นวีซ่า ประเทศอิตาลี ด้วยตัวแบบคุณภาพการบริการ*. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.
- อนิวัช แก้วจางงค์. (2552). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์*. สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- อภิณหพร สติธัยภาคีกุล. (2561). การออกแบบการเรียนการสอน: ทักษะเพื่อความสำเร็จของครู. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 10(ฉบับพิเศษ), 107-115.
- แอนนา พายุพัด. (2558). *มัลติมีเดียเพื่อนำเสนอ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- Ally, M. (2008). Foundations of educational theory for online learning. In T. Anderson (Ed.), *The theory and practice of online learning* (pp. 15-44). Toronto, Canada: AU Press.
- Bates, T.(2016). *Online learning for beginners: 1. What is online learning?*. Retrieve d December 1, 2018, from <https://bit.ly/3B37gCz>

- Branch, R. M. (2009). *Instructional design: The ADDIE approach*. New York: Springer.
- Gustafson, K. L., & Branch, R. M. (2007). What is instructional design?. In R. A. Reiser & J. V. Dempsey (Eds.), *Trends and issues in instructional design and technology* (2nd ed., pp. 11-16). Upper Saddle River, NJ: Merrill-Prentice Hall.
- Hogle, P. (2017). *Instructional design and visual design: The pillars of great eLearning*. Retrieved May 5, 2020, from <https://bit.ly/3HrYi3Y>
- Mayer, R. E. (2009). *Multimedia learning* (2nd ed.). New York: Cambridge University Press.
- Richey, R. C., Klein, J. D., & Tracy, M. W. (2011). *The instructional design knowledge base: Theory, research, and practice*. New York: Taylor & Francis.
- Seel, N. M., Lehmann, T., Blumschein, P., & Podolskiy, O. A. (2017). *Instructional design for learning: Theoretical foundations*. Rotterdam, The Netherlands: Sense.
- Stern, J. (2007). *Introduction to online teaching and learning*. Retrieved December 1, 2018 from <http://www.wlac.edu/online/documents/otl.pdf>

